

tanár az itthoninál ma már alig magasabb fizetésért megtesz mindent a sokszor bosszantóan leegyszerűsítő magyarságkép differenciálásáért, javításáért, de semmilyen kapcsolatot nem képes kiépíteni sokszor a kulturális központtal sem, de a nagykövetséggel, annak elzárkózása miatt, általában egyáltalán nem. Hogy az együttműködés hiánya milyen szellemi kapacitásbeli pazarlás az egyik oldalról, és milyen anyagi pazarlás a másik oldalról (hiszen feladatuk és céljaik hasonlóak vagy azonosak), könnyen belátható.

Azt azonban a szakmai oldalról szemlélődő ebben a sajátos és folyton változó értékrendű világban sajnos valóban nem tudhatja, van-e reális esélye annak, hogy közös érdekünkben, a megfelelő országimázs kialakítása érdekében képes-e a politika belátni a változtatás szükségességét. Ha belátja, képes-e anyagi fedezetet átcsoportosítani rá? S azt sem tudja, akadnának-e olyan szakemberek, „kulturpolitikusok” (hogy ne degradáljuk a politikát csak öncélú csatározássá), akik hajlandók és képesek lennének ezen intézmény(rendszer vagy -komplexum) megtervezésére és kiépítésére.

Végezetül:

1. Amit mondtam saját tapasztalataimon alapszik, de általánosítottam, tehát nem érvényes feltétlenül Prágára; és azt hiszem, nem csak Prágára érvényes.

2. Nagyon sajnálom, hogy racionálisnak szánt gondolatmenetem sok feltételes móddal, kételkedést kifejező igével és kérdéssel zárult.

A hungarológiai oktatás helyzete Stuttgartban

FARKAS ZSUZSANNA

Kedves Kolléganők és Kollégák! Nagyon örülök, hogy ezen a konferencián részt vehetek. Farkas Zsuzsanna vagyok, Stuttgartban, Németországban tanítok magyart mint idegen nyelvet, a Stuttgarter Magyar Kultúr-intézetben és néhány Stuttgart környéki *Volkshochschule*-n, azaz népfőiskolán. Ez az a hálózat, amely tulajdonképpen az egész országban a kiegészítő, szabadidős felnőttképzést látja el. Az itteni programok keretén belül kínálja a Volkshochschule a magyart mint egzotikus nyelvet.

Egy kicsit meglepődtem, mert elég pesszimista hangulatot érzek a mai napon elhangzottak után, eddig legalábbis csak a nagyon sok problémáról és megoldatlan kérdéstről hallottam, melyek biztos igazak is.

Engedjék meg, hogy egy másik oldalt felmutatva egyrészt szép eredményekről számolhassak be, másrészt néhány eddig még el nem hangzott dologra hívjam fel figyelmüket.

A magyart mint idegen nyelvet a *Volkshochschulé*-n tanító tanárok továbbképzésére Dél-Németországban évek óta rendszeresen Stuttgartban, a Magyar Kultúrintézetben kerül sor. Ez a helyi Népfőiskolai Szövetség és a Kultúrintézet közös rendezvénye, melynek előkészítésében és lebonyolításában én is részt veszek. Így lehetőségem van arra, hogy megismerhessem a kollégákat, valamennyire áttekinthessem eredményeiket és problémáikat is. Az utolsó ilyen továbbképzés idén július 1-jén volt, az élmények és emlékek még frissek. Felméréseink alapján megállapítottuk, hogy az ott jelenlévő 17 aktív tanárnő pillanatnyilag 510 tanítvánnyal rendelkezik. A tavaly őszi statisztika szerint pedig 23 tanárnő és tanár volt jelen a továbbképzésen, ők 950 tanítvánnyal rendelkeztek. Ez óriási létszám! Az őszi és a nyári létszámkülönbséget az magyarázza, hogy az évenként szeptember végén kezdődő tanfolyamokon a lemorzsolódás a tapasztalatok szerint 25–30%-os. Hangsúlyozom, a mi továbbképzésünk Németországnak csak egy kisebb részét érinti, a távolságok miatt a más tartományokban tanítók nem jönnek el hozzánk.

Ez a tanári teljesítmény és tanulói létszám azonban magáért beszél: igenis van érdeklődés a magyar nyelv és azon keresztül természetesen a magyar kultúra, civilizáció iránt.

Ezt az igényt elégitik ki azok a kolléganők és kollégák, akik évek, néhány esetben évtizedek óta a Népfőiskolán tanítják az érdeklődők e csoportját. Mindezt pedig úgy, hogy ezen a periodikus, évente egyszer megrendezésre kerülő továbbképzésen kívül semmilyen, de a szó sajnós legigazibb értelmében véve semmilyen támogatásban nem részesülnek – sem anyagilag, sem módszertanilag, sem erkölcsileg, mert róluk Magyarországon eddig semmilyen szerv, minisztérium, intézet hivatalosan nem vett tudomást! Ezek a kolléganők és kollégák teljesen magukra vannak hagyva, akkor, amikor csak elenyésző részük rendelkezik magyar szakos diplomával! A legjobb esetben más nyelvtanári diplomával tanítják a magyart mint idegen nyelvet, de a statisztikánk azt mutatja, hogy jócskán vannak közöttük idegen szakmabeliek, mindenféle pedagógiai képesítés nélkül. A Népfőiskolán az is elég, ha valaki beszél magyarul, már taníthat magyart!

A mai nap folyamán gyakran hallottuk, hogy a világszerte kiküldött lektorok, akik mindnyájan megelőző szakmai, egyetemi végzettséggel rendelkeznek, milyen problémákkal kell megbirkózzanak.

Nem velük szembe, de engedjék meg, hogy velük egy sorba állítsam azokat, akik esténként, napi más munkájuk után fáradtan, de lelkesen tanítják a magyar nyelvet, csak a maguk erejére, ötleteire, műveltségére és tájékozottságára utalva. Mert bizony az esti oktatás nem csupán ragozásból és szókincsbővítésből áll: amikor már csak testben vannak ott a tanulók, akkor kerül sor a „mesélésre”, legyen az történelem vagy néprajz, vagy akár egy jó főzés gondolatban; akkor kapják meg a maguk kis anekdotáit magyarságismeretből. Óriási ismerethiánnyal rendelkeznek, és akik már odáig jutottak, hogy eljöttek magyar nyelvet tanulni, azok már valamilyen módon érdeklődnek a magyarság és a magyarok iránt, és akkor van ott a helye és lehetősége annak, hogy – nevezzem azt hungarológianak vagy magyarságismeretnek vagy a magyar civilizáció ismeretének vagy az általános műveltség bővítésének – mindazt, amit mi tanárok tudunk Magyarországról, azt továbbadjuk.

Ez gyönyörű feladat, de igen nagy felelősség is! Megfelelő felkészültség nélkül, sokszor aktuális információk és minden szervezett háttér hiányában nem biztos, hogy a kívánt magyarságképet sikerül továbbadni a tanulóknak. A lelkesedés nem mindig tudja a tudást pótolni.

Ezek véleményem szerint olyan dolgok, melyekkel foglalkozni kell, tudomásul kell végre venni őket. Itt mindenképpen nézőpontváltásra van szükség, mégpedig itt, Magyarországon. Stuttgartban például hiába van ott a Magyar Kultúrintézet, ebben segíteni nem tud, sem helye, sem személyzete erre nincs, évente egyszer helyet ad a tanártovábbképzésnek, másra nincs mód.

Mi, akik külföldön élünk és ott tanítjuk a magyar nyelvet, magától az élő nyelvtől és országtól is természetszerűleg el vagyunk szakítva! Szerencsére van Internet, de azért még nem mindenható az sem: újságok, folyóiratok késve jutnak el hozzánk, kis példa, de Stuttgartban és környékén magyar újságokat egyáltalán nem lehet kapni; a Kultúrintézetnek van ugyan könyvtára és folyóiratolvasója, de csak délután ötig van nyitva, kérдем, melyik dolgozó ember tudja ezt használni?

Ennek ellenére tanítunk, csináljuk és eredményeket érünk el; tudok tanítványról, aki eljött Magyarországra dolgozni, minden rokonság vagy itteni ismeretség nélkül; a Debreceni Nyári Egyetemre a Kultúrintézetten keresztül 5 tanulót tudunk elküldeni; egy kollégánál minden évben magyarországi körutat szervez a tanulóinak, és végigviszi őket Mohácson, Ópusztaszeren, Székesfehérváron, 22 éve tanít magyar nyelvet, pillanatnyilag kb. 110 tanulója van!

Eddig csak a Népfőiskolákon tanítókról szóltam. De tudni kell, hogy privát és egyéb nyelviskolákon, valamint vállalatoknál, akik Magyarországon is jelen vannak, folyik magyar nyelvtanítás. Az ott tanítókat sem segíti senki, összefogásuk és továbbképzésük megoldatlan.

Nagyon köszönöm Tverdota György úrnak, hogy a konferenciára meghívott és lehetőséget adott gondolataim elmondására.

Minden kollégám nevében kérem Önöket, segítsenek nekünk, hogy kultúránk ismeretét eredményesen tudjuk továbbadni minden, Magyarország és a magyar nyelv iránt érdeklődőnek!

Tudományigazgatási és szervezeti kérdések

GÁL ANDRÁS LEVENTE

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm mindnyájukat. Köszönöm szépen a meghívásukat. Bár az Oktatási Minisztérium (OM) igazán sokszor, gyakran éles kritikával szólítottatott meg, én élvezettel hallgattam Önöket. Hiszem ugyanis, hogy csak az olyan konferenciáknak és értekezleteknek van értelme, ahol ha csapongva is, de valóban felszínre jönnek azok a kritikai meglátások, észrevételek, és javaslatok, amelyek az igazgatást, ami szükségszerűen bizonyos értelemben a stabilitásra törekszik, egyfajta nyugalom irányába kíván haladni, felélesztik, felrázzák, hogy gyorsabban, hatásosabban oldja meg a feladatait.

Bizonyos szempontból nehéz helyzetben vagyok, mert ezen a *beszélgetésen*, valamilyen szinten, három műfaj, három különböző súlyú vitalelem keveredett, amelyek egyidejű tárgyalása szétfeszítené e konferencia kereteit:

– Értekezleti stílusban kerültek elő azok a konkrét esetek, amelyeket orvosolni kell, és fogalmazódtak meg olyan konkrét javaslatok, amelyeket mérlegelni kell;

– Talán a konferencia címéhez legközelebb álló módon szóltak a hungarológiáról, mint interdiszciplináris tudományról: mit értünk e fogalom alatt, az hogyan fejleszhető tovább;

– Harmadrészben pedig szigorúan és szűken vett tudományszervezeti, tudományigazgatási kérdésekkel foglalkoztak.